

(xxxix, 28), potser havent-hi un poc de raó en tots dos seria *Albastii*. En el doc. més antic de repoblació de Formentera a. 1697, figura *Cala Enbester* al costat de *Punta Prima*, no ho vaig obtenir de viva veu (potser interromput pels aiguats que vaig aguantar en aquesta illa); demanant-ho pocs dies després (21-XI-1963) al Secretari Antoni Tur, recordo que em digué que avui aquest nom no es coneix; no obstant ell mateix m'havia anomenat un *rakó da kála m basté* («non liquet», car podia treure-ho del document?).

La qüestió és important, com a argument contrari a la teoria dels eivissencs, que creuen en un hiatus lingüístic absolut a Formentera, amb manca de tot rastre local de la toponímia pre-jaumina. Teoria que em sembla exagerada, i crec desmentida encara més clarament per altres topònims formenterins.

En tot cas n'hi ha fonament pitiusic, car no ho podem separar del nom documentat de l'antiga alqueria de Portmany, en el S. XIII. Tot em sembla venir d'un adjectiu nisba *bastí*, derivat de *bás(i)ṭ* amb el sentit de 'extens', o 'liberal'; a Algèria hi ha altres NPP d'aquesta arrel: *Bestāli*, *Bestāna*, *Bestānā* (GGAig., 49 bis).

I qui sap si també el Guillem Baster d'Esporles és gaire més que una figura llegendària, o poruga disfressa del nom semític d'un morisc mallorquí.¹

Tampoc no crec que sigui d'arrel romànica el nom de l'Altet de *Bastà* te. Castalla (xxxv, 187.19), puix que no s'hi explica la terminació. Aquí, però, sospito que es tracti de l'ar. *baṭṭān*, ètimon del mot català *batan* 'noc, molí batedor de cuiros', amb una diferenciació de les *ṭ* que la del cast. *bastā*, enfront del port. *atê* i l'ar. *ḥāttā* (cf. DECH, s. v. *batān* i *bastā*); a Tibi hi ha pda. *El Batà*.

Afegim-hi en apèndix altres noms que vénen d'aquest arabisme: *Albatà* te. Toris (xxx, 151.18), *El Batà* te. Cocentaina (xxxiv, 23.11), *Miquel de Batana* NP te. Vinaròs (xxviii, 7.4); Aljub dels *Bataners*, Lliria (xxx, 78.14).

Altres noms més o menys suspects de tals ètim. aràbigues són *Batò* te. Alcoi (cf., però, el que en dic s. v. *Alcoi*), *Lo Basto* te. Catí (xxviii, 104.19), i la Serra de *batéč* te. Petrer (xxxvi, 32.2), muntanya on fóra ben difícil concebre l'aplicació del nom del sagrament, i si el sufix sembla poc aràbic, pot haver-hi afegit mossàrab (com en *Raspeig* etc.); però més aviat es tractarà de l'ar. *baṭṭāš* 'valent, actiu, alegre' (DECH, s. v. *patache* iv, 427).

¹ Si bé el confirma l'Arx. L. Salv. (ii, 109). «Die *Font Na Bastera* oder *d'en Baster*, bei dem Gute *La Granja*, Gebirgen von Esporlas». Segons ell, degut a un Guillem Baster, a qui Jaume I hauria cedit les aigües del te. d'Esporles.

BASTANIST

Santuari, en el fons de la Vall d'Estana te. Villec, al peu dels espadats del Cadí.

PRON. MOD.: *bastanist*, 1926, 1931, 1933, 1955, oït a Prullans, Meranges, Montellà, Estana i en el santuari mateix.

No en sé documentació anterior a les guies de C. A. Torras i diversos llibres geogràfics (GGC, Pau Vila, Nomenclàtor C.E.C., etc.).

ETIM. Evidentment bascoide. Com ja vaig dir (1953) en l'E.T.C. I, 86: «derivat del mateix origen que *Baztan* (Navarra), que potser és variant del basc *baztar*, -zter 'coïn', 'lisière', amb sufix -izte = -itz(e)».

Quant al basc *baztar* i la seva prole romànica, i cat. m'explico més en el DECat VIII, 458a i 459a, a propòsit del cat. dialectal *bastarral* 'departament del graner o golfes de les cases pageses', mot viu a l'Emp. NO. i pobles del Gironès i La Selva; i, amb variants, per metàtesi i repercussió, *barrastral*, al Montseny, Lluçanès, Gxa. i Collsabobra, i *rabastral* a Torelló, Guillerles etc.

En basc trobem *baztar*, -zter, amb el sentit de «posicions adjuntes a una casa», que consta en el Roncal, Zaraitze i el Baztan (Azkue); de més a més, se n'assenyalen derivats *baztarde*, per a 'entresuelo', en una antiga font biscaïna, i en el Supl. d'Azkue (amb sufix -ta (anàleg a -de): *bastarta* «desván» a Unanue. Tot plegat, doncs, concrecions vàries de la idea de 'racó'; la que topogràficament convé a la recòndita clotada del santuari.

Hi afegia: «si *Bastanist* parteix d'una forma en -tan, amb una amplifícatió diversa i paral·lela a *tar* també tenim duplicat -ter-/tar/-tan en altres basquismes toponímics catalans de la mateixa arrel, i mateixa zona, com *Bastarra* (que altres diuen *Basterra*).

Bastarra és una fonda collada que uneix la vall de Finestres amb la de Rocacorba, entremig d'aquella serra i la de Rocacorba. La forma *bəstárə* és la que tinc comprovada oralment. Hi ha una masia del mateix nom, a St. Aniol (XLIV, 100; abril 1968), i ja me n'havia donat notícia el Dr. Ant. Noguera de Banyoles (1965). A Sant Aniol expliquen: no és pla sinó pendent, tot bosc «amb alguna gaia de cingle». *Baster* en el basc be-navarrès de Labastide: *su-paster-čokhu-an* traduïnt «au coïn du feu» (ALGc iv, 1291).

Potser també és evolució semàntica del mateix basc *bastarr-a* 'el racó', el mot *bastarra* «ajonc» col·lectiu i *bastə* «ajonc» en el SO. de Les Landes (ALGc I, 167; cf. Hubschmid, *Pyr-wörter vorroman.*, § 7.58), i cf. *Bestracà*. Veg. també *Avastenui*, ant. en el Flamicell (supra).

Cercant ara més informació basca. El radical de *Bastanist* és el mateix del de la gran vall basco-navarresa de *Baztan*. És al capdamunt de la Conca del riu Bida-soa, en el NO. de la Navarra espanyola, la zona d'Elizondo, en la qual es parla dial. labortà (no alt ni baix navarrès) (cf. Mitxelena, *Pasado l. vca.*, p. 95 i mapa). Ell mateix en *Apell.* § 138 hi relliga els cognoms *Bastan*, *Bastanbide* i *Bastandegi*, i el cita amb la grafia *Baztan*, ja el 1712 (*Congr. Onom.* 1955 II, 45), i encara que no en dóna l'etimologia ben explícitament tampoc diu res que s'oposi a la conjuminació amb *baztar*.

⁶⁰ Tal sentit topogràfic i apel·latiu el corrobora la re-